

Van Gogh kao poticaj u dječjem likovnom stvaralaštvu

Ivančić, Lora

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:133098>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-05**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Lora Ivančić

**VAN GOGH KAO POTICAJ U DJEČJEM LIKOVNOM
STVARALAŠTVU**

Završni rad

Zagreb, srpanj 2024.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Lora Ivančić

**VAN GOGH KAO POTICAJ U DJEČJEM LIKOVNOM
STVARALAŠTVU**

Završni rad

Mentorica rada: Morana Varović Čekolj, mag. art., predavač

Zagreb, srpanj 2024.

SADRŽAJ

SAŽETAK

SUMMARY

1. UVOD	1
2. VINCENT VAN GOGH	2
3. NAJPOZNATIJA DJELA VAN GOGHA	4
4. LIKOVNO STVARALAŠTVO DJETETA	9
4. 1. Važnost igre	10
4. 2. Faze dječjeg likovnog razvoja	11
5. LIKOVNE TEHNIKE	14
5. 1. Likovne tehnike korištene u aktivnostima	14
6. LIKOVNE AKTIVNOSTI POTAKNUTE VAN GOGHOVIM DJELIMA	16
6. 1. Poticaji za likovne aktivnosti	16
6. 2. Prva aktivnost: Izrađivanje portreta	17
6. 3. Druga aktivnost: Slikanje suncokreta („Suncokreti“)	22
6. 4. Treća aktivnost: Zajednički rad („Zvezdana noć“)	27
7. ZAKLJUČCI NAKON AKTIVNOSTI	29
8. ZAKLJUČAK	31
LITERATURA	32

SAŽETAK

Tema je ovog završnog rada Vincent van Gogh kao poticaj u dječjem likovnom stvaralaštvu, kako van Gogh i njegova djela mogu utjecati na djecu i što djeca kroz taj proces mogu usvojiti. Van Gogh je nizozemski slikar te je veoma poznat i cijenjen umjetnik. U svojim je djelima pokazao originalnost te jedinstven i upečatljiv stil. Vincent je živio teškim i siromašnim životom te je, nažalost, priznanje dobio tek nakon smrti. Jedan od ciljeva ovog rada bio je približiti djeci van Gogha i njegova djela, a isto tako povezati njegova djela s dječjim likovnim stvaralaštvom. Likovno izražavanje igra veliku ulogu u životu svakog djeteta; kroz njega dijete može u potpunosti izraziti sebe, ono mu se predaje u cijelosti. Također dovodi do različitih spoznaja, razvijanja mašte i koncentracije te opuštanja organizma. Likovnost u djetetu budi znatiželju i uzbuđenje, stoga je važno poticati različite načine likovnog izražavanja djece kako bi oni na taj način upoznali svijet i sami sebe. Dijete je kroz proučavanje van Goghovih djela moglo uvidjeti bogatstvo boja i emocija koje je umjetnik koristio kako bi izrazio svoje unutarnje stanje, kako možemo povezati boju i emociju te kako umjetnost može biti sredstvo komunikacije sa svijetom, ali i sa samim sobom.

Aktivnosti su provedene u Dječjem vrtiću „Travno“ u mješovitoj skupini (3 - 7 god.) „Profesor Baltazar“. Van Goghova djela poslužila su kao poticaj i motivacija za likovno izražavanje djece. Velika je važnost da djeca, prilikom ovakvih aktivnosti, osim što promatraju i komentiraju različita umjetnička djela, razviju pozitivnu sliku o svijetu u kojemu žive te o sebi samima. Važno je da shvate kako je svatko od njih poseban i neponovljiv te da svatko kroz svoj likovni izričaj ostavlja trag svoje jedinstvenosti.

Ključne riječi: Vincent van Gogh, dječje likovno stvaralaštvo, umjetnost, kreativnost

SUMMARY

The topic of this final paper is van Gogh as an incentive in children's artistic creation, how van Gogh and his works can influence children and what children can adopt through this process. Van Gogh is a Dutch painter and is a very famous and respected artist. In his works, he showed originality and a unique and impressive style. Vincent lived a difficult and poor life and, unfortunately, he received recognition only after his death. One of the goals of this work was to bring van Gogh and his works closer to children, and also to connect his works with children's art. Artistic expression plays a big role in the life of every child, through it the child can fully express himself, he surrenders himself completely, and this leads to different knowledge, developing imagination and concentration, and relaxing the body. Art in a child arouses curiosity and excitement, therefore it is important to encourage different ways of artistic expression in children so that they can get to know the world and themselves in this way. By studying van Gogh's works, the child could see the wealth of colors and emotions that the artist used to express his inner state, how we can connect color and emotion, and how art can be a means of communication with the world, but also with oneself.

The activities were carried out in the kindergarten "Travno" in the mixed group (3-7 years old) "Professor Baltazar". Van Gogh's works served as an incentive and motivation for children's artistic expression. It is of great importance that children, during such activities, apart from observing and commenting on various works of art, develop a positive image of the world they live in and of themselves. It is important that they understand that each of them is special and unrepeatable, that each of them leaves a note of their uniqueness through their artistic expression.

Keywords: Vincent van Gogh, children's artwork, art, creativity

1. UVOD

Djeca od najmlađe dobi pokazuju interes i uživanje u likovnom izražavanju. To je nešto što ih pokreće i daje im smisao; na taj način ih odrasli lakše razumiju. Igra je njihova najvažnija aktivnost, a igra i kreativnost usko su povezane.

U svrhu svog završnog rada izabrala sam umjetnika Vincenta van Gogha zbog njegovog neponovljivog načina slikanja i njegove jedinstvenosti. Njegova djela inspirirala su me toliko da sam to htjela i podijeliti s djecom, kako bi i oni vidjeli koliko je poseban i kako bi sad i u budućnosti uvidjeli vrijednost i originalnost njegovih umjetničkih djela. Van Gogh je ostavio dubok trag u povijesti umjetnosti, a njegova djela i dan danas inspiriraju ljude svih uzrasta. U ovome radu prikazat će se van Goghova biografija, kao i slike i opis njegovih najpoznatijih i najznačajnijih djela. Isto tako bit će opisan značaj dječjeg likovnog stvaralaštva te njegov doprinos djeci i njihovom razvoju u kreativne ljude koji žive kvalitetan život. Objasnit će se faze dječjeg likovnog stvaralaštva prema dječjoj dobi te njihove glavne značajke te će, također, biti opisane likovne tehnike, a posebno one korištene u aktivnostima. Zatim slijedi opis poticaja koji su ponuđeni djeci kao i aktivnosti potaknute van Goghovim djelima te opis dječjih likovnih radova. Cilj je ovog završnog rada prikazati kako se kroz kreativni proces, potaknut ovim velikim umjetnikom, može djecu inspirirati da stvore svoja umjetnička djela. Isto tako, cilj je prikazati da se kroz taj proces mogu djeca predškolske dobi poticati na uočavanje detalja, na kreativnost i originalnost.

2. VINCENT VAN GOGH

Vincent van Gogh u svijetu je vrlo poznat i cijenjen umjetnik. Ostavio je dubok trag u umjetnosti i mnogi ljudi u njegovim slikama pronalaze inspiraciju. Moguće je da je tako zbog iskrenih emocija koje je Vincent vješto prenosio iz dubine svoje duše na slike. Gledajući njegove slike, u ljudima se također bude duboki osjećaji te one nose veliku umjetničku vrijednost. Naslikao je oko 900 slika te oko 1200 crteža i skica na papiru. Te nam brojke dokazuju njegovu ljubav prema slikanju i njegovu posvećenost.

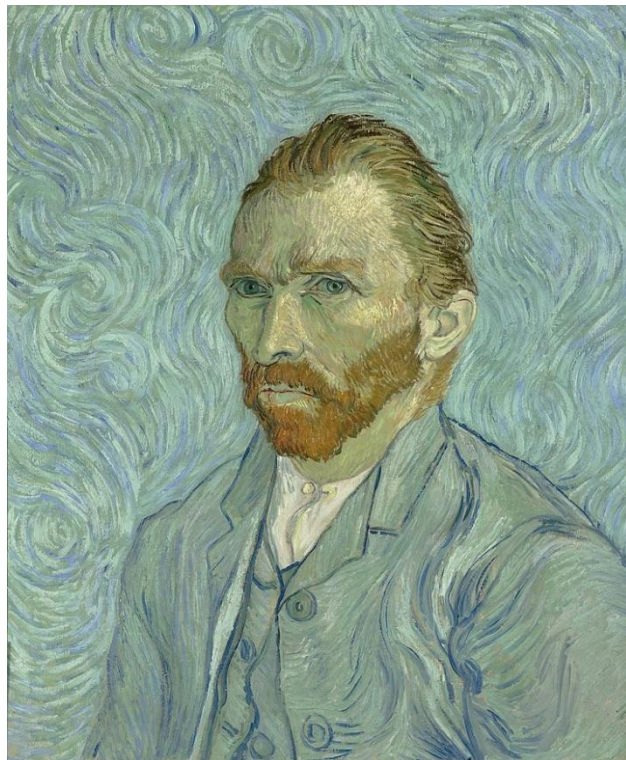
Vincent William van Gogh rođen je 30. ožujka 1853. godine u gradiću u Brabantu zvanom Groot-Zundert. Van Gogh je od oca, koji je bio protestantski pastor, naslijedio veliku religioznost prema životu i prirodi što obilježava njegova djela. Vincent i njegov mlađi brat Theo bili su bliski. Theo je vjerovao u njega te ga je poticao da postane slikar, a također ga je uzdržavao nekoliko posljednjih godina njegova života. Vincent je svoju karijeru započeo u podružnicama tvrtke *Goupil et Cie* u Parizu, Bruxellesu i Londonu. Ondje se bavio prodajom umjetnina, poslom koji je osnovao njegov stric. Nakon toga isprobao je ulogu učitelja u Londonu, a zatim je radio kao poljoprivrednik u rudnicima i siromašnim poljodjelskim predjelima Brabanta. Upravo ovdje Vincent se počeo izražavati crtežima; tako je pokazivao svoje osjećaje o ljudima oko sebe. Živio je siromašnim životom, s bludnicom o kojoj je brinuo. Zbog neuzvraćene ljubavi pokušao je izvršiti samoubojstvo. Van Gogh se 1880. godine odlučio vratiti studiju slikarstva u Bruxellesu i Haagu. Kasnije se pridružio bratu Theu koji je u to vrijeme radio za *Goupil et Cie* u Parizu. Van Gogh je tamo upoznao Degasa, Pissarroa, Signaca, Seurata, Toulouse-Lautreca, Moneta i Renoira te otkrio svoj pravi poziv. Kako autor Pražić (1992.) navodi, Theo je uveo svoga brata u krug slikara. Vincent je bio sretan jer je napokon imao priliku s nekime razgovarati o slikarstvu. Dvije godine boravio je u Parizu gdje je naslikao više od 200 slika uz bratovu novčanu pomoć. Pražić (1992.) objašnjava kako je Vincent, kroz druženje s impresionistima, otkrio u sebi spoznaje o emocionalnoj snazi boje te će po tome postati preteča ekspresionizma. Prema Anderson (1995.) nakon boravka u Parizu odselio je u Arles na jugu Francuske. Živio je u ateljeu koji je financirao njegov brat Theo. Pridružio mu se prijatelj Gaugin koji je na to nevoljko pristao, ali se zbog Thea osjećao dužnim provesti neko vrijeme s Vincentom. Između njih dvojice vladala je velika tenzija i nervoza te je Gaugin rekao da se vraća u Pariz. Jedne je večeri van Gogh pratio Gaugina te mu prijetio oštricom britve ili nožem. Gaugin je tu noć proveo u hotelu, a kada se sljedeći dan vratio, saznao je da je Vincent u bolnici. Van Gogh si je odsjekao dio uha te ga je u gostionici dao bludnici. Nakon tog

dogadaja, van Gogh je dobrovoljno pristao na liječenje u ludnici u St-Remy-de-Provenceu i nadao se da će ondje opet dobiti samopouzdanje i duševni mir. Mnogo je slikao te je puno pisama poslao Theu i Gauginu pokušavajući ih uvjeriti da se oporavio. Nakon godine dana Vincent je opet dobio napad ludila te potom još niz drugih napada. Shvatio je da boluje od neizlječive bolesti. 1890. godine napustio je St-Remy i poslušao Pissarov savjet te otišao u Auvers-sur-Oise gdje je o njemu brinuo dr. Gachet. Dr. Gachet također je bio umjetnik, ali ne bolji od Vincenta. Često je satima sjedio u sobi pokušavajući kopirati Vincentove slike. Vincent nije prestao sa slikanjem, ali nakon posjeta Parizu i saznanja o novčanim neprilikama brata Thea i teškoj bolesti njegova sina, van Goghovo ludilo se vratilo. Bojao se da će Thea uništiti tolika briga prema njemu. Jednoga dana, za vrijeme slikanja u Auversu, ustrijelio se u prsa. Dr. Gachet previo je ranu te pozvao Thea iz Pariza. Dva dana kasnije 29. srpnja 1890. godine Vincent van Gogh je umro te je pokopan na groblju u Arlesu. (Anderson, 1995.). Međutim, novija istraživanja pokazuju da je bio ubijen. Pretpostavlja se da su ga slučajno ranila dva mladića s kojima je Vincent pio i družio se. Vincent je rekao doktoru Gachetu da ne krivi nikoga, preuzeo je krivicu kako bi zaštitio mladiće.

3. NAJPOZNATIJA DJELA VAN GOGHA

Van Goghova djela odlikuju se posebnošću i jedinstvenošću. Potrebno je dugo i temeljito promatranje ovih umjetničkih djela kako bi se uočio svaki detalj. Karakterističan van Goghov kratak pokret kistom uočljiv je gotovo na svakoj slici. Svako njegovo djelo prenosi snažnu emociju na promatrača. „Likovno je djelo izraz umjetnika, dakle čovjeka a time svih elemenata koji komponiraju njegovu ljudsku i umjetničku ličnost“ (Peić, 1979, str. 13).

- Autoportret, 1889. godina, ulje na platnu

Slika 1. „Autoportret“ (Vincent van Gogh, 1889.)

https://hr.m.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Vincent_van_Gogh_-_Self-Portrait_-_Google_Art_Project.jpg (preuzeto 21. 5. 2024.)

„Autoportret“ je naslikan u rujnu 1889. godine te je to njegov posljednji autoportret. Tijekom života naslikao je više od 30 autoportreta, a svaki od njih daje uvid u njegovo unutarnje stanje i u različite dijelove njegove osobnosti u tom periodu života. Prikazan je u poluprofilu, s ozbiljnim izrazom lica, odjeven u plavi kaput, a pozadina slike također je plave boje. Pozadina je ispunjena njegovim karakterističnim potezima kistom koji su jasno vidljivi, a brojni vrtlozi odaju dojam života i pokreta. Oči zaokupljuju pogled promatrača te se u njima vidi dubina

njegovih osjećaja; toj tjeskobi u očima mogući su uzrok bile Theove financijske nevolje i bolest njegova sina.

- Park u Asnieresu, 1887. godina, ulje na platnu

Slika 2. „Park u Asnieresu“ (Vincent van Gogh, 1887.)

<https://www.wikiart.org/en/vincent-van-gogh/the-voyer-d-argenson-park-in-asnieres-1887> (preuzeto 21. 5. 2024.)

„Park u Asnieresu” poznata je van Goghova slika, nastala 1887. godine za vrijeme njegovog boravka u Parizu. Boravak u Parizu važan je period za njegov umjetnički razvoj jer je isprobavao različite boje i tehnike koje su kasnije definirale njegov jedinstveni stil. Na slici je prikazan miran park prepun drveća i cvijeća te se u sredini nalazi staza za šetnju parkom. Moguće je da na ovoj slici dva para predstavljaju van Goghovu želju za društvom u tom periodu njegova života. Nijanse boja i svjetlost doprinose osjećaju mira i ugone. Pri slikanju Vincent je koristio kratke i brze poteze kistom karakteristične za impresionistički stil. Vidljiv je i utjecaj pointilizma u načinu kako su boje nanosene u sitnim točkicama. Ova slika odraz je van Goghove očaranosti prirodom, a parkovi su za njega bili mirno mjesto gdje se može opustiti.

- Suncokreti, 1888. godina, ulje na platnu

Slika 3. „Suncokreti“ (Vincent van Gogh, 1888.)

<https://www.europosteri.hr/art-photo/vincent-van-gogh-suncokreti-v51033>

(preuzeto 17. 5. 2024.)

Van Gogh je naslikao suncokrete na mnogo slika; za njega je to bio simbol snage i dobronamjernosti života. Ovu je sliku naslikao za svog prijatelja Gaugina koji je trebao doći živjeti s njim u Žutu kuću u Arlesu. Smatrao je da će svijetle i živahne boje doprinijeti ugodnoj atmosferi. Na slici dominiraju žuti tonovi, a slika je često tumačena kao prikaz života i smrti zbog kombinacije svježih i osušenih cvjetova; također može predstavljati životni ciklus, od rasta i cvjetanja do opadanja i smrti. Žuta boja označava nadu, sreću i prijateljstvo. Autor Walther (2006.) primjećuje kako je u to doba paleta bila šarenija, a boje svjetlije što možemo jasno vidjeti na slikama.

- Zvezdana noć, 1889. godina, ulje na platnu

Slika 4. „Zvezdana noć“ (Vincent van Gogh, 1889.)

<https://www.puzzlemania.hr/vincent-van-gogh-starry-night-i-1000-pieces-eurographics> (preuzeto 25. 5. 2024.)

Slika „Zvezdana noć“ jedna je od najznačajnijih i najpoznatijih van Goghovih djela. Ona je simbol njegove izuzetno velike emotivne i kreativne snage. Naslikana je dok je Vincent boravio u St-Remy-de-Provenceu te je to bio njegov pogled kroz prozor s komponentama njegove duboke mašte. Na slici vidimo pejzaž seoskog kraja noću, s mnogo sjajnih zvijezda i velikim mjesecom, a ispod vrtložnog neba nalazi se mirno selo s crkvom. Slikom vladaju nijanse plave i žute boje koje je van Gogh naglasio kratkim i specifičnim potezima kistom. „Zvezdana noć“ mogla bi se protumačiti kao pokazatelj njegovog emocionalnog stanja. Nebo označuje unutarnju borbu i nestabilnost dok mirnoća sela može biti njegova želja za duševnim mirom. Walther (2006.) navodi da stvari koje se ne razaznaju, jasno potiču točnost prikazanog i maštu. Slikanje noću prati van Gogha do njegove smrti.

- Cafe Terrace, Place du Forum, Arles, noću, 1888. godina, ulje na platnu

Slika 5. „Cafe Terrace, Place du Forum, noću“ (Vincent van Gogh, 1888.)

https://en.wikipedia.org/wiki/Caf%C3%A9_Terrace_at_Night (preuzeto 25. 6. 2024.)

Ovo je slika kavane u Arlesu u koju je Vincent zalazio s Gauguinom. Naslikana je u rujnu 1888. godine, za vrijeme njegovog boravka u Arlesu. Jedno je od prvih van Goghovih djela koje prikazuje noć. Slikanje na otvorenom bilo je pravo postignuće 19. stoljeća; slikanje noću pod umjetnim svjetlom otkriće je van Gogha. Van Gogha su noćni prizori oduševljavali i htio je proučiti kako prikazati noćnu atmosferu koristeći boje umjesto očekivane crne boje za noćno nebo. Kontrasti toplih i tamnih tonova slici daju dinamiku. Vide se ljudi koji sjede na terasi kavane i uživaju u atmosferi, nebo je plave boje s mnoštvom zvijezda koje sjaje. Ova slika nije samo prikaz van Goghove umjetničke vještine, nego i njegove sposobnosti da promatraču prenese atmosferu i osjećaje kroz svoje djelo. „Noć je živahnija i bogatija bojama od dana“, govori van Gogh (Walther, 2006.).

4. LIKOVNO STVARALAŠTVO DJETETA

Likovnost djeteta istražuje, prema autorici Balić-Šimrak (2010.), od onog trenutka kad počne istraživati svijet oko sebe. Likovni simboli služe kao izraz unutrašnje ili vanjske stvarnosti djeteta te se oni javljaju spontano i prirodno (Belamarić, 1986.). Autorica Damjanov (1991.) ističe da se djeteta svemu predaje nesvjesno i u potpunosti pa tako i umjetničkom djelu ako mu ga odrasli ponude.

Postoje različita gledišta o dječjoj ljubavi prema likovnom izražavanju. Jedni govore da je to djetetov senzibilitet za igru koji je urođen, posebice u ranom djetinjstvu, drugi kažu da se likovnim izražavanjem zadovoljava djetetova težnja za izražavanjem koja dolazi iznutra, a treći tvrde da je motorička aktivnost temelj dječjeg likovnog izražavanja. Svi ti pogledi tek su jedan aspekt istine. Dijete likovnim izražavanjem prikazuje sve što u njemu budi znatiželju i uzbuđenje, oduševljeno je materijalima s kojima radi, ali isto tako i procesom rada te pokretima. Temeljna potreba djeteta tijekom njegovog umjetničkog razvoja jest stalno mijenjanje sadržaja rada, što se iščitava iz djetetove želje za aktivnim istraživanjem i izražavanjem vlastitih iskustava (Grgurić i Jakubin, 1996.).

Autorica Belamarić (1986.) navodi kako je kretanje prva i najčešća pojava u likovnim radovima najmlađe djece, što djeca najčešće prikazuju linijama. Za djecu kretanje uvijek znači neki oblik života i življenja. Djeci nije važan izgled oblika, nego što oblik predstavlja; ona gledaju u funkciju i svrhu oblika ili pojave, te tako različitim linijama izražavaju različite aspekte života i postojanja.

Prvi je oblik, koji djeca otkrivaju i stvaraju, krug. Crtajući ga, postupno usporavaju i kontroliraju tijek i kretanje linije; njime djeteta iz beskrajnog prostora izdvaja dio prostora. Dijete sebe vidi i doživljava kao pojedinačno i izdvojeno biće. Ponekad se čini kao da se promatra izvana te se time objašnjava poznata pojava da najmlađa djeca, govoreći o sebi, koriste svoje ime, odnosno govore u trećem licu umjesto da kažu „ja“. Pojavljivanje krugova u dječjim crtežima obično označava završetak te faze dječjeg razvoja kada djeteta postaje svjesno da je ono jedinstveno i individualno biće. U crtanju kvadrata bitna je pažnja i namjera, te je to trenutak kada djeteta postaje svjesno svoje svijesti, svoga ja, što je često sukladno s vremenom kada djeteta govoreći o sebi počinje koristiti zamjenicu ja. (Belamarić, 1986.).

Autori Mendeš, Hicela i Pivac (2012.) ističu da je umjetničko izražavanje djece rane i predškolske dobi važna sastavnica koja uvelike utječe na cjelovit razvoj djeteta. Prema Balić-

Šimrak (2010.) istraživanja dokazuju da rano bavljenje likovnim aktivnostima potiče fokusiranje, usmjeravanje pažnje, te općenitu usredotočenost u svim drugim aktivnostima; također kroz likovne se aktivnosti opušta cijeli organizam što rezultira kvalitetnijim življenjem te se ispušta hormon sreće. Kroz upotrebu raznovrsnih materijala, rješavanje problema koje likovni proces donosi te kroz nove spoznaje potiče se divergentno mišljenje, a samim time i kreativnost.

Likovno izražavanje pozitivno utječe na vještine opažanja. Time se misli na zapažanje odnosa veličina, boja, svjetla, sjene i mnogih drugih detalja. Djeca na taj način postaju sposobnija izraziti svoje osjećaje i misli, bilo to verbalno ili ne, uče promatrati i opisivati. Također je lako usmjeriti te naučene vještine na drugo područje života kada će to biti potrebno. (Lindstrom, 2009.)

Moć boje je iznimno velika. Kao što autor Itten (1973.) naglašava, boja je energija koja na nas može djelovati na razne načine, pozitivno ili negativno, a mi nekada toga nismo ni svjesni.

Autorice Brajčić i Kušević (2012.) ističu kako sposobnosti gledanja i uočavanja te kreativnost i mašta nisu potrebni samo vrsnim umjetnicima, već su nužni svakom čovjeku; to je ono što ga uljepšava i čini živim i posebnim. Djeca promatraju svijet i svoju okolinu, isto kao i umjetnici, te vlastitu sliku svijeta prenose na papir (Petrač, 2015.).

4.1. Važnost igre

Autorica Šagud (2002.) navodi da je igra nešto što dijete čini koncentrirano, angažirano te da se cijelo predaje toj divnoj aktivnosti. Autorica ističe da kod djeteta postoji prirodni interes za njegovu okolinu, djetetu prirodno dolazi to što ju želi istražiti i otkriti sve što se u njoj krije. Veliku važnost igre za razvoj dječjih stvaralačkih potencijala naglašavaju mnogobrojni autori. Na stvaralačko ponašanje djeteta dok se igra, utječe odgojitelj, ali također i kvaliteta njegove interakcije i komunikacije s drugom djecom, socio-emocionalna klima, materijal, vremenska i prostorna organizacija. Okolina koja nije dovoljno poticajna, može imati loš utjecaj na dijete sprječavajući razvoj njegovog punog potencijala.

Autorica Šarančić (2013.) navodi kako se kreativnost uvelike razvija kroz poticanje znatiželje i istraživanja, što znači, kroz igru. Djetetu je igra najvažnija aktivnost, ono uživa u

njoj i ulazi u potpuno novi svijet - svijet mašte gdje može biti što god poželi. Kreativnost se vrlo često povezuje s igrom, upravo zato što djeca, za vrijeme igre, mogu otići u svemir, letjeti s pticama, jahati jednoroga, biti vatrogasci, vile, dinosauri, sirene i mnogo toga drugoga što im padne na pamet. Jasna je povezanost između igre i dječjeg likovnog stvaralaštva, odnosno umjetnosti te je iz tog razloga potrebno djecu što više poticati na slobodno izražavanje kroz igru.

4.2. Faze dječjeg likovnog razvoja

Djeca uče promatranjem, prirodno su spontana i emotivna, a vizualno-likovni razvoj odvija se postupno. Svaka faza u razvoju likovnog izražavanja nadopunjuje prethodnu, a ni jedna zapravo ne nestaje (Grgurić i Jakubin, 1996.).

- Faza izražavanja primarnim simbolima – faza šaranja (1 - 3 god.)

Autori Grgurić i Jakubin (1996.) početak ove likovne faze nazivaju „nesređen ili slučajni likovni izraz“. Taj izraz nije slučajan, on se samo takvim čini odraslima. U ovoj fazi na papiru nalazimo crte načinjene jednostavnim pokretima, a djeca obično olovku drže grčevito među prstima, a zglobovi se ne miče. Za vrijeme crtanja dijete ponekad dignu glavu i gleda uokolo. Djeca olovku rijetko dižu s papira, uglavnom tek kada dođe do kraja pokreta. Početkom treće godine djeca počinju imenovati ono što crtaju. Nerijetko djeca započinju crtež bez jasne zamisli, ali prve linije dobivaju smisao i značenje po nekoj sličnosti i tako dijete dobije ideju za novo djelo. Imenovanje crteža važan je korak u razvoju mišljenja, djeca počinju povezivati odnos između linija na papiru i objekta ili događaja iz iskustva. Svaka crta koju je dijete nacrtalo za njega je iznimno važna, a to vidimo kroz veliku ozbiljnost djece za vrijeme crtanja. Djeca sve više koriste finije pokrete iz lakta ili prstiju, a ruka se okreće oko ramenog zgloba. Prvi je oblik koji se pojavljuje krug, a vrlo brzo nakon toga javlja se prvi prikaz čovjeka, koji je karakterističan i univerzalan za svu djecu svijeta. Ljudski lik djeca crtaju u obliku jednostavnog sklopa krugova, ovala i ravnih linija. Dijete se tako izražava jer njegovo jednostavno djelo ispunjava sve što je njegovu mišljenju potrebno. U ovoj fazi likovnog izražavanja dječje aktivnosti uglavnom proizlaze iz njihovog doživljaja boje, oblika, ravnoteže, ne iz potrebe za prikazivanjem. Djeca gledajući slike u knjizi, na zidu i sl., prepoznaju predmete, nazivaju čovjeka „tata“, a psa imenuju po svom kućnom ljubimcu, ona nabrajaju što vide i to ih zadovoljava (Grgurić i Jakubin, 1996.).

U fazi izražavanja primarnim simbolima vidljiv je djetetov veliki napredak, na kraju ove faze spajaju se razum i oko, ruka i predmet. Oko je dosad slijedilo ruku, sada ono počinje upravljati, misao obuzdava motoriku (Grgurić i Jakubin, 1996.).

- Faza izražavanja složenim simbolima – faza sheme (4 – 6 god.)

Grgurić i Jakubin (1996.) objašnjavaju da je u prvoj fazi likovna aktivnost ta koja će pokrenuti misao, a u drugoj fazi misao pokreće likovnu aktivnost. Dječje zamisli vodit će ruku za vrijeme likovnog izražavanja, a dijete tako ostvaruje svoje ideje i pokazuje što ga zanima i što mu je važno. Stoga je vrlo važno da se djetetu omogući prolazak kroz fazu primarnih simbola kako bi se misaone operacije što prije aktivirale jer su one te koje ga pokreću na nove aktivnosti, a samim time i nove spoznaje. Likovni radovi postaju djeci način komunikacije, ali ne u tolikoj mjeri s vršnjacima ili s odraslima, već sa samim sobom. Na prvim crtežima su uz ljudski lik česte stvari koje su bliske djetetu, one koje njemu nešto znače; stvari poput kuće, drveća, cvijeća, kućnih ljubimaca i slično. Radovi djece ove faze likovnog razvitka prepuni su složenih simbola koji se ne odnose na konkretne objekte, već na njihove značajke ili na akciju.

Dječji radovi mogu prikazivati i kinestetičke pokrete ili taktilne osjete. Neki od simbola predstavljaju žurbu, trčanje, skakanje, plesanje, zvukove i sl. U crtežima faze složenih simbola vidaju se i figure kvadratna oblika, te često imaju i kosu i druge detalje (Grgurić i Jakubin, 1996.). Dječji je izraz mnogo bogatiji detaljima (Bodulić, 1982.). Neka djeca smještaju figure na rub papira koji označuje liniju tla, odnosno figure više ne lebde u zraku. Primjećuje se i nacrtana linija koja označava nebo i linija koja označava tlo. Jedna od najvećih promjena vidi se u prikazivanju ljudskog lika; djeca ga više ne prikazuju kao glava-noge, već se pojavljuje tijelo, ruke izlaze iz njega i završavaju prstima. U ovoj su fazi djeca vrlo slobodna u odabiru boja; česti su crteži poput zelenog konja i ljubičastog stabla ako djeca nisu sputavana negativnim utjecajem okoline i ako su dobro motivirana. Za ovu je fazu karakteristična velika uloga dječje vizualne memorije, koja omogućava djetetu da pozove u sjećanje svoje vizualne predodžbe. Dijete ove faze kroz likovne radove izražava svoje iskustvo i rekreira svoj doživljaj (Grgurić i Jakubin, 1996.).

- Faza intelektualnog realizma (7 – 10 god.)

U ovom razdoblju života djeteta događa se znatna promjena, a to je polazak u školu. Svako dijete teži prihvaćanju od strane svoje okoline i želi se aktivno uključiti u društveni život svoga razreda, a postizanje prihvaćanja okoline utječe na sretno djetinjstvo pojedinca. Istodobno dijete prelazi u sljedeću fazu likovnog razvoja koja se naziva faza intelektualnog realizma. Za ovu fazu karakteristični su početci apstraktnog mišljenja, bogatiji verbalni izraz, a likovne su sposobnosti mnogo veće. Mašta je i dalje sredstvo kojim se dijete u velikoj mjeri koristi te ona ostavlja značajne tragove na dječje emocije i postupke. Dijete spontano i prirodno prihvaća svijet, a izražavajući se na taj način, spontano, ono postupno usvaja likovne i kompozicijske elemente u svom radu. Međutim, česta je pojava da se djeci u prvom razredu osnovne škole nameće šablonizirani način rada zbog nepoznavanja dječjih likovnih mogućnosti, a on ima negativan utjecaj na dječje likovno stvaralaštvo. Djeca sada počinju crtati ljudski lik iz profila. Emocije u crtežima bogate su i raznolike. Poticaji za likovno izražavanje sve su bogatiji i dolaze iz svega što djeca uočavaju u svojoj okolini. Pojavljuje se pojam pravog kuta te se njime prikazuju najveće moguće razlike među predmetima, suprotnosti vertikalno-horizontalno, transparentnost prikaza, prikaz akcije u fazama kretanja, emocijska proporcija (ono što im je važno crtaju veće), rasklapanje oblika, vertikalna i obrnuta perspektiva i poliperspektiva. Djeca crtaju odlučnim potezima, međutim u ovoj fazi neka djeca gube svoj originalni izraz, često precrtavaju i ravne linije povlače ravnalom zbog negativnih utjecaja. Velik broj učenika izražava emocije u svojim likovnim radovima te im to omogućava emocionalno sazrijevanje. Zbog svih navedenih razloga, autori ovo razdoblje nazivaju zlatnim dobom dječjeg likovnog izražavanja i stvaranja (Grgurić i Jakubin, 1996.).

5. LIKOVNE TEHNIKE

Likovne tehnike, prema Jakubin (1999.), predstavljaju niz načina na koje umjetnici koriste različite materijale kako bi stvarali svoja umjetnička djela i izrazili svoju kreativnost. Autor također navodi kako se likovne tehnike prema području rada mogu podijeliti u dvije skupine.

Tehnike oblikovanja na plohi:

- crtačke tehnike (olovka, kreda, ugljen, tuš, lavirani tuš, kemijska olovka, flomasteri)

Autor Jakubin (1999.) navodi da se crtačke tehnike mogu podijeliti na suhe i mokre. Suhe su tehnike olovka, kemijska olovka, ugljen i kreda, a u mokre tehnike ubrajaju se flomaster i sve tehnike rada tušem te ostalim tekućim sredstvima.

- slikarske tehnike (pastel, tempera, akvarel, gvaš, akril, ulje, kolaž, mozaik i sl.)

Slikarske se tehnike također, prema Jakubin (1999.), mogu podijeliti na suhe i mokre. U suhe ubrajamo kolaž, pastel, mozaik, vitraj i tapiseriju dok su mokre akvarel, batik, gvaš, tempera, ulje i freska.

- grafičke tehnike (drvorez, linorez, karton-tisak, bakrorez, litografija, monotipija i sl.)

Grafičkim tehnikama podrazumijevamo postupke otiskivanja i umnožavanja crteža uz pomoć matrice ili klišeja. Matrica ili klišej svaka je obrađena ploča s koje se vrši otiskivanje grafičkih listova, odnosno grafika (Jakubin, 1999.).

Tehnike oblikovanja u prostoru:

- kiparske tehnike (glina, glinamol, plastelin, gips, bronca, drvo, kamen, žica i sl.)

Navedeni materijali mogu se oblikovati na različite načine: modeliranjem, građenjem, klesanjem, lijevanjem itd. Iznimno je važan kiparov odnos prema materijalu. Djelo se promatra kretanjem oko skulpture u prostoru.

5.1. Likovne tehnike korištene u aktivnostima

- OLOVKA - dijele se na tvrde (označuju se slovom H), srednje tvrde i mekane (označuju se slovom B). Tvrde olovke služe za izvlačenje tankih i oštih linija te zahvaljujući njihovoj točnosti i preciznosti može se prikazati i najmanji detalj. Mekane vrste olovaka

prikladnije su za crtanje. One omogućuju više likovnih vrijednosti i raznovrsniji likovni izraz, što se vidi u raznolikosti svjetlijih i tamnijih tonova, kao i tankih i debelih crta.

- FLOMASTER - postoji u mnogo različitih boja i nijansa koje su vrlo intenzivne. Međutim, flomasterom ne možemo postići crte različitih debljina, već ako želimo postići različite debljine, moramo koristiti flomastere koji su različitih debljina. Kada želimo crtati bojom preko boje, moramo pričekati da se prethodni sloj osuši, a takvim slikanjem dobit ćemo niz lijepih kolorističkih nijansi, zbog prozirnosti boja (Jakubin, 1999.).
- TEMPERA - tehnika koja se vrlo često koristi u predškolskim ustanovama. To je tehnika u kojoj boja nastaje miješanjem pigmenta s otopinom ljepljiva i nekog vezivnog sredstva. Temperama se može slikati po raznovrsnim podlogama: drvetu, papiru, staklu, platnu i sl. Ne podnosi debele slojeve jer tada dolazi do pucanja.
- KOLAŽ - u manipulaciji kolažem mogu se koristiti različiti materijali kao što su papir, karton, fotografije, časopisi i sl. te se oni rezanjem, trganjem i lijepljenjem nanose na plohu. Raznovrsnost materijala omogućuje bogatstvo boja, oblika i tekstura što radove čini vrlo jedinstvenima.

6. LIKOVNE AKTIVNOSTI POTAKNUTE VAN GOGHOVIM DJELIMA

Prvi korak kod promatranja umjetničkog djela probuditi je dječju prirodnu, urođenu znatiželju. Odgojitelj je važna osoba u životu svakog djeteta te njihovo pridavanje važnosti određenom sadržaju utječe na dječju emotivnost i aktivnost (Petrač, 2015.).

Za početak se djeci ponude dolje navedene aktivnosti na stolovima. Djeca se igraju njima i upoznaju s van Goghovim slikama. Zainteresirani su za poticaje, istražuju i proučavaju van Goghove slike na poticajima. Za djecu je napravljen kratak video o van Goghu, prikazuju se njegove slike dok se istovremeno govori o njegovom životu. Slike se komentiraju zajedno s djecom, proučavaju se i analiziraju. Nakon videa slijedi čitanje slikovnice „Mali van Gogh“ (autorice Sandrine Andrews) s djecom, ponovno gledanje slika i komentiranje.

6. 1. Poticaji za likovne aktivnosti

- Memori s Van Goghovim slikama. Kao jedan od poticaja pripremila sam memori s poznatim djelima Vincenta Van Gogha, ispisala sam i plastificirala sličice. Na slikama su bila djela „Zvezdana noć“, „Suncokreti“, „Autoportret“, „Polje žita s čempresima“, „Spavaća soba u Arlesu“, „Badem u cvatu“, „Irisi“, „Park u Asnieresu“.
- Puzzle s Van Goghovim slikama. Van Goghove slike izrezala sam na male dijelove te su ih djeca slagala da dobiju cijelu sliku. Mlađa su djeca imala predložak na kojem su slagali; neke su slike bile izrezane na više manjih dijelova, a neke na manje većih dijelova kako bi mlađoj djeci u skupini bilo jednostavnije. Izvrsno im je išlo slaganje, a onima kojima je bilo teže, pomagala su druga djeca.
- Puzzle na kockama. Na veće sam kocke zalijepila dijelove slike „Suncokreti“ i „Autoportret“ te su djeca stavljala kocke jednu na drugu te tako slagala sliku. Imala su predložak koji im je bio pomoć da znaju koji dio slike gdje ide. Može se napraviti natjecanje u timovima - koji tim brže složi sliku, pobijedio je, no sve ovisi o interesima djece.
- Palenta. U okviru poklopca kutije stavila sam palentu po kojoj su djeca prstićima oponašala van Goghove pokrete kistom. Također su im bili ponuđeni i kistovi s kojima

su se pravila da slikaju i oponašali van Gogha. Bilo im je jako zanimljivo prstima ostavljati tragove u palent; neka su djeca u palenti prstima nacrtali svoje suncokrete.

- Tempere i pjena za brijanje. Miješali smo primarne boje u vrećicama zajedno s pjenom za brijanje te istraživali koje smo boje dobili. Svako je dijete izabralo koje dvije boje želi promiješati. Razgovarali smo koju bi boju mogli dobiti i onda su djeca otkrila koje primarne boje miješanjem daju koje boje te su djeca ponovno po vrećicama prstima oponašali van Goghove pokrete kistom.

6. 2. Prva aktivnost: Izrađivanje portreta

Uvod u aktivnost bio je razgovor s djecom. Razgovarali smo o tome kako oni vide sebe, kako vide svoje prijatelje, kakve boje očiju imaju, koje sve različite boje očiju postoje, kako mnogo ljudi primjerice ima smeđe oči, ali da su svačije oči posebne (neke su svjetlije, neke su tamnije) i sl. Razgovarali smo o bojama kose, koje su sve boje kose vidjela. Djeca su bila potaknuta da uoče boje kose svojih prijatelja u skupini, da proučavaju i razgovaraju o tome. Također smo komentirali kako neka djeca imaju ravnu kosu, neka valovitu, a neka kovrčavu, neki imaju kratku kosu, neki dugu, kakve imaju frizure... Također smo razgovarali o suradnji i zajedništvu, o važnosti timskog rada, a zatim su se djeca podijelila u parove te su u parovima crtali jedni druge.

Svako je dijete dobilo papir A4 formata. Bile su im ponuđene: olovke, bojice, flomasteri, tempere i kolaž. Svatko je mogao odabrati tehniku koja njemu odgovara, također su potaknuti i na kombiniranje različitih tehnika.

Radove koji slijede crtala su djeca skupine „Profesor Baltazar“ u dobi od 3 do 7 godina. Ispod slike nalazi se opis slike te komentari djece na vlastita djela.

Slika 6. Portret prijatelja (Tea, 6 god., 2024.)

Djevojčica Tea nacrtala je portret svoje prijateljice Mihaele. Bila je jako ponosna na sebe i zadovoljna time kako ju je prikazala. Djevojčica bi prema svojoj dobi trebala biti u fazi izražavanja složenim simbolima što vidimo kroz isticanje različitih detalja poput trepavica i cvijeća na majici. Samouvjereno je pitala: „Je l' vidiš kak' sam joj nacrtala ovo cvijeće na majici, izgleda ko pravo?“ Na prikazu njezine prijateljice vidi se tijelo te ruke kako izlaze iz njega, međutim ne vidimo prste na rukama, što je inače često u ovoj fazi.

Slika 7. Portret prijatelja (Filip, 7 god., 2024.)

Dječak Filip nacrtao je svog prijatelja Vitu. Uložio je puno truda u svoj rad i jako se usredotočio. Bio je zadovoljan krajnjim rezultatom, a kada je završio, pozvao me da mi pokaže: „Gledaj kak' sam mu od ovih papirića napravio njegovu šarenu majicu!“ Dječak Filip nalazi se u fazi intelektualnog realizma, u kojem je karakterističan šabloniziran način rada, kojeg pomalo možemo uočiti. Na crtežu vidimo mnoge detalje poput prstiju, nosa, plave boje očiju te vidimo originalan način prikaza majice.

Slika 8. Portret prijatelja (Niko, 4 god., 2024.)

Dječaku Niki bila je izrazito zabavna ova aktivnost, poigrao se kolažem i zalijepio ga je posvuda, čak i na lice. Dječak je na početku faze izražavanja složenim simbolima. Na prikazu njegovog prijatelja vidimo da nije sastavljen samo od glave i nogu, nego imamo i tijelo; nema toliko detalja koliko je inače često u ovoj fazi. Na upit o svom radu rekao je: „Napravio sam ova velika usta zato šta se Ivano stalno smije.“ Time pokazuje kako primjećuje raspoloženja i emocije svojih prijatelja.

Slika 9. Portret prijatelja (Vito, 6 god., 2024.)

Dječak Vito crtao je svog prijatelja Filipa. Ova mu se aktivnost izrazito svidjela. Pažljivo je proučavao svog prijatelja kako bi ga što bolje nacrtao te je uložio puno truda u portret. Rekao je: „Teta, ovo mi je bilo baš zabavno!“ Vito se prema svojoj dobi nalazi u fazi izražavanja složenim simbolima te u njegovom likovnom izrazu uz kosu vidimo još mnoge detalje: uši, zube i slično, što je vrlo često u ovoj fazi.

6. 3. Druga aktivnost: Slikanje suncokreta („Suncokreti“)

Kada sam stigla u skupinu, imala sam suncokrete u rukama te me dječak Lovro (3) upitao: „Je l' to ko onaj farbac?“ misleći pritom na van Goghove suncokrete. Ugodno me iznenadilo kako su i mlađa djeca odmah shvatila o čemu se radi. Dječak je prepoznao da su suncokreti nešto što je već vidio i da to ima veze sa slikarom van Goghom. Sve čime smo se do sada bavili vezano za van Gogha, ostalo im je u lijepom sjećanju i znali su da ćemo opet nešto zabavno raditi. Za početak su se djeca ponovno igrala s poticajima. Likovna tehnika korištena u ovoj aktivnosti bile su tempere. Razgovor s djecom bio je o cvijeću, bila su im postavljena pitanja o različitim cvjetovima. Djeca su govorila koji je njihov najdraži cvijet, jesu li ikada vidjeli suncokrete, znaju li kako su suncokreti dobili ime i sl. Kroz različite poticaje djeca su već bila upoznata s djelom „Suncokreti“ te smo i o njima razgovarali i analizirali sliku. Nakon razgovora stavila sam na stol vazu sa suncokretima. Rekla sam djeci kako će sada oni biti pravi slikari kao van Gogh te da naslikaju suncokrete koje vide. Rekla sam im da je tako van Gogh sjedio i gledao suncokrete te ih slikao. Djeca su bila jako uzbuđena što će sada i oni biti pravi slikari. Za početak su napravili skicu olovkom, a zatim temperama krenuli slikati. Uživali su u tome, gledali suncokrete, uočavali detalje.

Radove koji slijede slikala su djeca skupine „Profesor Baltazar“ u dobi od 3 do 7 godina. Ispod slika nalazi se njihov opis te komentari djece na vlastita djela.

Slika 10. Suncokreti potaknuti van Goghovim djelom „Suncokreti“ (Tamara, 6 god., 2024.)

Djevojčica Tamara naslikala je tri suncokreta koja su bila u vazi na stolu ispred nje. Njezin komentar na ovu aktivnost bio je: „Baš sam ko prava slikarica!“ Iz njezinog komentara možemo uočiti da je zadovoljna svojim djelom te da se za vrijeme slikanja osjećala kao prava umjetnica, baš kao van Gogh. Ona se prema svojoj dobi nalazi u fazi izražavanja složenim simbolima, a možemo se uvjeriti u to uočavajući detalje na njezinoj slici. Također, vidimo liniju tla, odnosno u ovom slučaju stola; figure više ne lebde u zraku, a to je karakteristično za ovu fazu.

Slika 11. Suncokreti potaknuti van Goghovim djelom „Suncokreti“ (Luka, 5 god., 2024.)

Dječak Luka naslikao je tri suncokreta u vazi koja je bila ispred njega. Djeci sam za vrijeme slikanja postavila pitanje kako se osjećaju dok slikaju, a dječak Luka mi je odgovorio: „Ja se osjećam baš opušteno, sigurno je tak' i drugim slikarima kad slikaju.“ Luka se nalazi u fazi izražavanja složenim simbolima, međutim nema toliko detalja na slici kao što je inače uobičajeno za djecu u ovoj fazi likovnog izražavanja, ali je vidljiv njegov trud oko latica i kako je istaknuo da su neke latice veće, a neke manje.

Slika 12. Suncokreti potaknuti van Goghovim djelom „Suncokreti“ (Tea, 6 god., 2024.)

Djevojčica Tea naslikala je dva suncokreta. Kao što se vidi na slici, djevojčica se usredotočila na detalje i odlučila ih je istaknuti, a to je jedna od značajki faze izražavanja složenim simbolima. Ona mi je na pitanje kako se osjeća rekla: „Ja se osjećam sretno dok slikam.“

Slika 13. Suncokreti potaknuti van Goghovim djelom „Suncokreti“ (Slavica, 4 god., 2024.)

Djevojčica Slavica iznimno se potrudila oko svog suncokreta. Rekla je da će ona naslikati jedan, ali da će biti jako lijep pa neće stići druge naslikati. Iako je mlađa od druge djece, vidimo kako se usredotočila na detalje kod svoga suncokreta, čak je nacrtala i stol.

6. 4. Treća aktivnost: Zajednički rad („Zvezdana noć“)

Likovna tehnika korištena u trećoj aktivnosti bila je kolaž. Djeca su se za početak ponovno poigrala poticajima, a uvod u aktivnost bio je razgovor. Razgovarali smo o prijateljstvu, suradnji, dogovoru i zajedništvu. Rekla su svoja mišljenja o tome, koliko im je to važno i koliko je lijepa stvar u životu imati prave prijatelje s kojima možeš razgovarati, igrati se i dogovarati. Također smo razgovarali o noći, o mraku, o zvijezdama i o svjetlosti koju dobivamo od zvijezda. Nakon razgovora uslijedilo je zajedničko rezanje papirića različitih nijansa plave, žute, narančaste i smeđe boje. Dok su djeca rezala papiriće, tri djevojčice su uz moju pomoć napravile skicu na velikom plakatu, što vidimo na slici 14. Kada su djeca to napravila, krenula su lijepiti papiriće na veliki plakat i nakon nekog vremena dobili smo predivan zajednički rad djece na temu slike van Gogha „Zvezdana noć“ (slika 15.)

Slika 14. Djevojčice crtaju skicu za izradu plakata (2024.)

Slika 15. Zajednički rad djece potaknut van Goghovim djelom „Zvezdana noć“

Djeca su radeći ovu likovnu aktivnost uvidjela pravu važnost timskog rada i surađivanja. Nakon što smo nacrtali skicu olovkom, zajednički smo se dogovorili koje nijanse kojih boja će ići na koji dio rada. Nakon dogovora, tri djevojčice i dva dječaka krenuli su lijepiti papiriće. Neko vrijeme su lijepili, dogovarali se tko će lijepiti koji dio, a zatim su se i druga djeca htjela uključiti. Djeca, koja su dio slike već napravila, otišla su se dalje igrati poticajima kako bi bilo mjesta za novu djecu. Neki od komentara djece bili su: „Jedva čekam da bude gotovo, bit će super!“; „Oćeš nam ti ovo ostavit' u sobi da stavimo na zid?“; „Baš mi je zabavno.“ Iz navedenih dječjih izjava vidimo kako su bila ponosna na sebe, uživali su u procesu i sve im je ovo bilo izrazito zabavno. Sjedili su i lijepili, usredotočili se, ali nitko ih nije tjerao ni na što pa su zato toliko aktivno sudjelovali i igrali se. Ovim sam dječjim radom jako zadovoljna; bilo nam je zabavno i kroz igru i smijeh smo napravili prekrasno umjetničko djelo.

7. ZAKLJUČCI NAKON AKTIVNOSTI

Kod dječjeg likovnog stvaralaštva od ključne je važnosti probuditi njihovu znatiželju. Razvijanje znatiželje vodi do dubljeg razumijevanja svijeta te potiče kreativno razmišljanje koje će djeci biti korisno tijekom čitavog života. Dječja je znatiželja bila potaknuta prilikom igranja poticajima, zanimalo ih je tko je naslikao sve te slike, tko je taj veliki umjetnik kojim ćemo se mi baviti sljedećih nekoliko dana. Tijekom igre poticajima komentirala sam slike s djecom, uočavali smo detalje i boje. Čula sam i drugu djecu kako sama međusobno komentiraju slike, kako govore da im se sviđaju i kako ih zajedno opisuju. Djeca su gledajući video s van Goghovim slikama, još mnogo naučila o njemu. Dok su oni gledali video njegovih slika, ja sam im pričala o njemu i o njegovom životu. To je još više probudilo njihovu znatiželju, sada su htjeli znati sve. Postavljali su mnoga pitanja, a zatim je slijedilo zajedničko gledanje slika te sam im ispričala o svakoj slici ponešto, a djeca su pažljivo slušala. Već su i kroz poticaje uočili njegov poseban likovni izričaj, originalne pokrete kistom te su primijetili da je uživao slikajući prirodu. Primijetila sam da im se sviđaju njegova djela. Dječak Matija rekao je za vrijeme igranja memorija s van Goghovim slikama: „Želim otvoriti onu sliku sa žutim cvjetovima, baš su mi lijepi!“. Kroz kratku slikovnicu svi smo zajedno ponovno pogledali slike i to je kod djece probudilo još veću znatiželju.

U aktivnosti izrađivanja portreta svojih prijatelja djeca su učila o sebi i o drugima. Kroz razgovor, koji je služio kao uvod u aktivnost, proučavali su jedni druge, uočavali sličnosti između sebe i svojih prijatelja, a tako i različitosti. Djeca su shvatila da iako možda imaju istu boju kose ili očiju, svatko od njih je poseban i lijep na svoj jedinstven način, svaka je osoba drugačija. Bile su im ponuđene različite tehnike i svako je dijete izabralo ono što njemu najviše odgovara, onu tehniku kroz koju će se najbolje izraziti i kroz koju će najbolje prikazati svog prijatelja. Djeca su bila potaknuta na kombiniranje različitih tehnika i mnogi su to iskušali i iznenadili, kako mene i odgojiteljicu, tako i sebe. U ovoj aktivnosti djeca su pokazala spremnost na timski rad i suradnju što je bilo od velike važnosti za aktivnost jer su crtali jedni druge.

Aktivnost slikanja suncokreta oduševila je djecu. Aktivnost je osmišljena po uzoru na van Goghovo djelo „Suncokreti“ te sam djeci rekla da će sad i oni biti pravi slikari, kao i sam van Gogh. Bili su izrazito uzbuđeni i jedva su čekali krenuti slikati. Potpuno su se uživjeli u ulogu slikara i velikih umjetnika; slikali su u tišini bez međusobnog ometanja, a za vrijeme njihovog slikanja u pozadini je svirala lagana opuštajuća glazba. Tehnika koja je korištena u ovoj aktivnosti su tempere. Djeci su bile ponuđene žuta, narančasta, smeđa i zelena boja, ali u

više nijansi. Neka su djeca i sama krenula miješati boje s bijelom i crnom da dobiju još nijansi boja koje su željeli. Djeca su se potrudila oko svojih radova i bila su jako ponosna na njih. Kada su završili, svatko od njih brzo je došao do mene i pozvao me da dođem vidjeti kako su naslikali suncokrete koji su bili u vazi ispred njih. Dječji su radovi bili izvrsni, kao što je već prikazano na slikama 10., 11., 12. i 13.

Posljednja aktivnost bio je zajednički rad na temu jednog od van Goghovih najpoznatijih i najznačajnijih djela, a to je „Zvezdana noć“. Djeca su pokazala vještine rada u skupini, suradnje i dogovora. Aktivnost je bila izrađivanje slike „Zvezdana noć“ od kolaža, malih izrezanih papirića različitih boja i nijansi. Djeca su odlično radila zajedno; uočila sam da imaju odličnu međusobnu komunikaciju. Prilikom ove aktivnosti djeca su trebala obraćati pažnju na detalje, vježbali su finu motoriku te zajednički rad u skupini.

Dječje reakcije na aktivnosti bile su neprocjenjive. Odgojiteljice skupine u kojoj sam provodila aktivnosti veliku pažnju daju dječjem likovnom izražavanju tako da djeci ovo nije bilo nešto novo, ali na novi su način upoznata sa slikarom, na novi su način aktivnosti provedene i djeci se jako svidjelo. Svako je dijete u aktivnosti dalo cijelog sebe i u najvećoj mjeri se potrudilo.

8. ZAKLJUČAK

Van Gogh je, kao što je već i navedeno u radu, veliki i cijenjeni slikar, međutim priznanje je stekao tek nakon smrti. On je jedan od najpoznatijih i najutjecajnijih umjetnika te je i jedan od ciljeva ovog rada bio prenijeti djeci ljubav i divljenje prema van Goghu.

Kroz mnoštvo poticaja i aktivnosti s djecom, bili su navedeni na razmišljanje o ljepoti ovog svijeta, o tome kako je čar življenja u sitnicama, u sitnicama koje čine svijet ljepšim. Puno smo razgovarali o tome, djeca su govorila što njih čini sretnima, što ih uveseljava i donosi osmijeh na lice. Mnoga djeca navela su crtanje i slikanje. Isto su tako primjerice suncokreti van Goghu predstavljali nešto pozitivno, kao i slikanje; činili su ga sretnim i smirenim.

U ustanovama predškolskog odgoja potrebno je djeci nuditi mnoštvo različitih materijala kako bi se mogla izraziti na različite načine. Ako im kroz djetinjstvo nije ponuđeno dovoljno materijala i prilika za istraživanje, izražavanje i stvaranje, djeca možda i neće znati da u nečemu uživaju, neće znati ako to nisu isprobala. Djeca od svoje najranije dobi kroz crteže izražavaju svoje osjećaje i misli, a da toga nisu ni svjesna. Izražavaju svoje ideje i viđenje svijeta oko sebe. Kroz ponuđene aktivnosti bila je potaknuta dječja znatiželja i promišljanje, djeca su stekla nove spoznaje i nova iskustva, razvijala su emocionalnu inteligenciju i individualnost. Svaki dječji uradak poseban je i jedinstven, svako je dijete na papiru ostavilo djelić sebe.

Na ovakav ili sličan način djeci možemo približiti i mnoge druge umjetnike. Mislim da bi ovakav način rada i ovakvo kvalitetno upoznavanje s umjetnikom i njegovim djelima trebalo češće provoditi u vrtićima, odnosno djeci bi se trebalo nuditi što više prilika za likovno izražavanje i stvaranje.

LITERATURA

1. Anderson J. (1995.) Život i djelo – Vincent van Gogh. Zagreb: Mozaik knjiga
2. Balić-Šimrak, A. (2010). Predškolsko dijete i likovna umjetnost. Dijete, vrtić, obitelj, 16-17 (62-63), 2-8, (2-6 str) <https://hrcak.srce.hr/file/184161> (27. 5. 2024.)
3. Belamarić, D. (1986). Dijete i oblik: likovni jezik predškolske djece: knjiga za odgajatelje, roditelje, pedagoge, psihologe, psihijatre. Zagreb: Školska knjiga
4. Bodulić, V. (1982). Umjetnički i dječji crtež: priručnik za odgajatelje i nastavnike. Zagreb: Školska knjiga
5. Brajčić M., Kušević D. (2012.) Dijete i umjetničko djelo. Školski vjesnik, br 1-2, Vol. 61-137-158, (2-4), <https://hrcak.srce.hr/file/120509> (27. 5. 2024.)
6. Damjanov, J. (1991). Vizualni jezik i likovna umjetnost: uvod u likovno
7. obrazovanje. Zagreb: Školska knjiga
8. Grgurić, N., Jakubin, M. (1996). Vizualno – likovni odgoj i obrazovanje: metodički priručnik. Zagreb: Educa
9. Itten J. (1973.) Umetnost boje. Beograd: Umetnička akademija
10. Jakubin M. (1999.) Likovni jezik i likovne tehnike – temeljni pojmovi, Zagreb: Educa
11. Lindström, L. (2009.). Studio Thinking: A Review Essay. International Journal of Education & the Arts, <http://www.ijea.org/v10r9/v10r9.pdf> (28. 5. 2024.)
12. Mendeš, B., Hicela, J., Pivac D. (2012.) Umjetnički poticaji kroz proces odgoja i obrazovanja. Magistra Ladertina, 7(1), 111-122
13. Peić, M. (1979.) Pristup likovnom djelu. Zagreb: Školska knjiga
14. Petrač, L. (2015). Dijete i likovno-umjetničko djelo. Metodički pristupi likovno umjetničkom djelu s djecom vrtićke i školske dobi. Zagreb: Alf
15. Pražić, B. (1992.) Slučaj van Gogh. Zagreb: August Cesarec
16. Šagud, M. (2002.) Odgojitelji u dječjoj igri. Zagreb: Školske novine.
17. Šarančić, S. (2013.) Dobrobiti likovnog stvaralaštva, <https://hrcak.srce.hr/file/204662> (28.5.2024.)
18. Walter, I. F. (2006). Vincent van Gogh: 1853. – 1890.: vizija i stvarnost. Zagreb: VB
19. <https://www.imdb.com/title/tt6938828/> (3. 6. 2024.)
20. <https://www.imdb.com/title/tt3262342/> (4. 6. 2024.)

IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOG RADA

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)